

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کوری گنتار
تتمدن نوری اسلامی

فرزادجهان بین
عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد

پاییز ۱۳۹۸

انتشارات مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا

درس‌گفتار تمدن نوین اسلامی

به سفارش سازمان بسیج اساتید کشور

فرزاد جهان‌بین

عضو هیئت علمی دانشگاه شاهد

طراحی جلد و صفحه‌آرایی: یوسف بهرخ

چاپ دوم: پاییز ۱۴۰۳

شمارگان: ۲۰۰ نسخه

شابک: ۱-۲۵-۸۲۸۲-۶۲۲-۹۷۸-ISBN

سرشناسه : جهان‌بین، فرزاد، ۱۳۵۹ -
عنوان و نام پدیدآور: درس‌گفتار تمدن نوین اسلامی / فرزاد جهان‌بین: به سفارش
سازمان بسیج اساتید کشور.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات مرکز پژوهش‌های علوم انسانی اسلامی صدرا
(آفتاب توسعه قدیم)، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۶۵ص.؛ نمودار: ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.

شابک : 1-25-8282-622-978

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع : تمدن اسلامی

موضوع : Islamic civilization

موضوع : ایران -- تمدن

موضوع : Iran -- Civilization

موضوع : آمریکا -- تمدن

موضوع : America -- Civilization

شناسه افزوده : سازمان بسیج اساتید دانشگاهها و مراکز آموزش عالی و
پژوهشی

رده بندی کنگره : DS۳۶/۸۵

رده بندی دیویی : ۹۰۹/۰۹۷۶۷۱

شماره کتابشناسی ملی : ۵۹۰۱۵۴۱

نشانی: تهران، خیابان شهید مطهری، خیابان میرعماد،

پلاک ۲۳، طبقه سوم

تلفن مرکز پخش: ۹۶۶۵۷۸۰۱ و ۹۶۶۵۷۸۰۳

حق چاپ برای ناشر محفوظ و نقل نوشته‌ها با ذکر منبع بلا مانع است.

www.sccsr.ac.ir

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۹
مقدمه.....	۱۳

جلسه اول

تاریخچه تمدن.....	۲۱
تعریف تمدن.....	۲۳
تعریف لغوی.....	۲۳
تعریف اصطلاحی تمدن.....	۲۴
تعریف فرهنگ.....	۲۹
نسبت فرهنگ و تمدن.....	۳۳
۱. هستی شناسی.....	۳۳
۲. انسان شناسی.....	۳۳
۳. معرفت شناسی.....	۳۴
نظام های نظری - عملی.....	۳۵
ترجمه معنا به فرم.....	۳۷

جلسه دوم

نسبت دین و فرهنگ.....	۳۹
تعریف تمدن اسلامی.....	۴۱
تمدن نوین اسلامی.....	۴۲
تفاوت های تمدن نوین اسلامی با تمدن اسلامی.....	۴۳

تفاوت‌های تمدن نوین اسلامی با تمدن غربی..... ۴۶

جلسه سوم

فرآیند تمدن‌سازی..... ۵۳

محور و میدان در تمدن‌سازی..... ۵۴

تمدن؛ پروژه یا پروسه؟..... ۵۶

جلسه چهارم

ضرورت طرح تمدن نوین اسلامی..... ۵۹

(۱) ضرورت تصویرپردازی از آینده..... ۵۹

الف. تولید ناخالص داخلی و مسئله زن، اشتغال و خانواده..... ۶۱

ب. تولید ناخالص داخلی و مسئله همزمانی رشد و عدالت..... ۶۲

(۲) پیش تمدنی..... ۶۴

(۳) تمدن‌سازی، شرط تحقق کامل احکام اسلامی..... ۶۷

جلسه پنجم

انقلاب اسلامی..... ۶۹

جلسه ششم

نظام اسلامی..... ۷۵

دولت اسلامی..... ۷۶

چیستی دولت اسلامی..... ۷۸

دولت‌سازی اسلامی..... ۸۱

(۱) تولید فکر و نظریه..... ۸۴

(۲) ایجاد کاربست خرد و گفتمان‌سازی..... ۸۵

(۳) تفوق گفتمانی و ریل جامعه شدن..... ۸۵

جامعه اسلامی (کشور اسلامی) ۸۶

جلسه هفتم

نسبت جامعه اسلامی و تمدن نوین اسلامی ۹۰

بررسی و مقایسه ۴ کشور مدعی تمدن سازی بر اساس شاخص های تمدنی ۹۳

بررسی مؤلفه های نه گانه تمدن سازی ۹۵

(۱) مقایسه بر اساس ایدئولوژی ۹۵

تحلیل قسمت ایدئولوژی ها ۹۷

(۲) مقایسه بر اساس جغرافیا ۹۸

تحلیل قسمت جغرافیا ۱۰۱

(۳) عوامل انسانی اجتماعی ۱۰۲

۳-۱. جمعیت ۱۰۲

۳-۲. شاخص توسعه انسانی ۱۰۳

جلسه هشتم

۳-۳. نسبت دینی، قومی و نژادی ۱۰۶

تحلیل قسمت نسبت دینی، قومی و نژادی ۱۰۹

(۴) عوامل فرهنگی ۱۰۹

(۵) عوامل سیاسی ۱۱۱

(۶) عوامل اقتصادی ۱۱۴

(۷) قدرت نظامی ۱۱۸

(۸) علم و فناوری ۱۲۰

جمع بندی در خصوص ۴ کشور ۱۲۴

ضمائم

الف) بررسی و مقایسه مؤلفه های تمدنی میان ایران و آمریکا ۱۲۵

۱. مقدمه..... ۱۲۵
۲. تعریف مفاهیم..... ۱۲۹
- ۱-۲. تمدن و نزاع تمدنی..... ۱۲۹
- ۲-۲. عوامل تمدن‌ساز..... ۱۳۰
۳. مؤلفه‌های تمدنی و مقایسه وضعیت دو کشور آمریکا و ایران..... ۱۳۱
- ۳-۱. مؤلفه‌های نرم..... ۱۳۱
- ۱-۱-۳. ظرفیت‌های انسانی و اجتماعی..... ۱۳۲
- ۱-۲-۳. ایدئولوژی و مذهب..... ۱۳۵
- ۱-۳-۳. عوامل فرهنگی..... ۱۳۷
- ۱-۴-۳. علم و فناوری..... ۱۴۱
- ۲-۳. مؤلفه‌های سخت..... ۱۴۳
- ۱-۲-۳. عوامل جغرافیایی و موقعیت ژئوپلیتیکی..... ۱۴۳
- ۲-۲-۳. عوامل اقتصادی و منابع طبیعی..... ۱۴۶
- ۲-۳-۳. عوامل نظامی..... ۱۴۸
- ۲-۴-۳. ساختار سیاسی..... ۱۵۱
- ۲-۵-۳. سیاست خارجی..... ۱۵۳
۴. نتیجه‌گیری و ارزیابی..... ۱۵۵
- ب) منابع برای مطالعه تکمیلی..... ۱۶۱

پیشگفتار

درس گفتار حاصل تدقیق بیانی اندیشه‌های اساتید در کلاس و در معرض پرسش قرار دادن یافته‌های جدید است. به همین جهت درس گفتارها خود در صورت تدوین و انتشار درسنامه‌ای مدون برای تداوم وضعیت تدریس موضوع و مفهوم تازه‌یاب و تازه‌تولید شده می‌شوند و از این طریق به بسط مفاهیم علمی و تولید علم کمک می‌کنند.

در حالی که فضای عمومی دانشگاه توان و انعطاف لازم برای طرح سمینارهای آموزشی پیشرو را ندارد و جنبه تکرار در آن حاکم است یک درس گفتار پیشرو با درسنامه خود می‌تواند فضای جدید از تولید و بازتولید علمی را پیش روی نظام رسمی آموزش و پژوهش بگشاید؛ این گشودگی به امر نوین معمولاً در رژیم رسمی آموزش اتفاق نمی‌افتد. رژیم‌های رسمی آموزش کلاس و ساحت تدریس [تریبون] دانشگاه را به جایگاه سخنرانی‌های تکراری بدل می‌کنند، مع الاسف اینکه عیار پژوهش و تازه‌یابی و نوگویی در تدریس بسیار پائین است و برخی موارد اساتیدی با یک جزوه درسی و یک کتاب و یک اسلوب سال‌ها تعداد زیادی فارغ‌التحصیل را به جامعه عرضه می‌کنند، راز نهفته‌ای نیست اما در بسیاری موارد مشکل وقتی پیچیده‌تر می‌شود که دانشگاه نسبت به ساختار خود اعم از شیوه

تدریس و درس‌های ارائه‌شده و اساتید حالت تدافعی شدید دارد و هرگونه تغییر را برنمی‌تابد؛ چه بسا مطالب بیان‌نشده‌ای که نیاز روز جامعه و بلکه نیاز امروز زیست‌محیط بومی، ملی و پیرامونی و منطقه‌ای باشد اما در این کارزار تکراری به مسلخی تکراری برده شده و نادیده انگاشته شود، یا امری و دانشی نسبت به وضعیت آینده در حالت جنینی و خردی باشد و با این قسم نادیده‌انگاری‌ها در امروز، آینده‌ای را پدید بیاورد که ندانستن آن دانش، خسارت‌های محض نسلی برجای بگذارد، در بررسی روندهای جهانی و روندهای علمی و فناوری روز دنیا گاه به علوم بومی خوریم که حتی نامی و ردپایی از آن در ساخت دانشی کشور دیده نمی‌شود، طرفه اینکه منادی مطالبه این دانش‌ها و طرح آن با جامعه علمی اغلب مقام معظم رهبری [حفظه‌الله] بوده‌اند، ایشان توجه ویژه‌ای هم در بعد مدیریتی و هم در بعد سیاست‌گذارانه به اهمیت حرکت در مرزهای دانش داشته‌اند، بی‌دلیل نیست که بسیاری از فناوری‌های سخت روزآمد محصول توجه و پیگیری رهبر معظم انقلاب [حفظه‌الله] بوده است، اما متأسفانه نسبت به فناوری‌های نرم با اهمیت اساسی و آینده‌ساز که فرامرز دانش امروزی هستند از جمله دانش‌های علوم انسانی اسلامی و دانش تمدنی کمتر توجه شده است.

آینده‌نگری حقیقی تسویه حساب با نسل‌های آینده است، آنچه را امروز علم می‌خوانیم و به آن افتخار می‌کنیم شاید فردای نه‌چندان دور گرهی از مشکلات کشور بازکنند هر چند که امروز هم برخی از این دانش‌ها آنقدرها راه‌گشا و خط‌شکن نیستند، انتظار اصلی از فضای علمی دانشگاهی و پژوهشگاهی رسمی کشور ایجاد شرایط هوشمندانه و آینده‌پرداز در افق دانش‌های تمدن‌ساز و پرهیز از بازتولید و تکرار روشنفکری مآبانه علوم تکراری و توجه جدی به مسائل کشور است؛ دانشگاهی که به جای انباشت و تولید علم نوین و ارائه آن‌ها به شکل درس گفتارهای پیشروانه، سرگرم سلبریتی‌زدگی علم‌نمایانه و انسداد سازمان یافته

شده، متأسفانه نه تنها نسبتی نیز با فردای تمدنی نخواهد داشت بلکه با آن احتمالاً زاویه‌های جدی نیز خواهد داشت.

این الزامات و تعریف خط‌شکنازه از جنبش استادی در حوزه آموزش و پژوهش و توجه به غفلت‌های نظام آموزشی رسمی در کشور که حقیقتاً با مبحث کلان مقیاس و آینده‌ساز تمدن نوین اسلامی داد و دهش مناسبی تاکنون نداشته، منجر به طرح‌ریزی عملیاتی ارائه درس‌گفتارهای تربیت مدرس تمدن نوین اسلامی برای حصول به اهداف راهبردی، در سازمان بسیج اساتید شد؛ سازمان بسیج اساتید با توجه به رسالت خود در حوزه آموزش همچنین طرح شریف اعتلا با همکاری دانشمند فرزانه و محقق پرتلاش تمدن نوین اسلامی جناب آقای دکتر فرزاد جهان‌بین، به برگزاری اولین دوره تربیت مدرس تمدن نوین اسلامی اقدام نمود؛ ماحصل این درس‌گفتار پژوهیده طی جلسات مختلف به سیاق درسنامه‌های بین‌المللی که مبتنی بر درس‌گفتار و تازه‌یابی‌های علمی اساتید ارائه‌کننده و سپس تدوین آن است، با تلاش مجدد استاد دکتر جهان‌بین، ویراست محتوایی نهایی و آماده ارائه شد؛ آنچه امروز در دسترس علاقه‌مندان به حوزه آینده‌ساز و حیاتی تمدن نوین اسلامی قرار می‌گیرد می‌تواند درسنامه‌ای غنی برای اجرای دوره‌های متعدد تمدن نوین اسلامی باشد؛ مسیر تمدن‌سازی، مسیری است که هر گام در آن می‌تواند ما را به خورشید عظمی ولایت [عجل الله تعالی فرجه] نزدیک کند؛ امید است تدوین و انتشار درس‌گفتار تمدن نوین اسلامی که هدف آن وجود متن پایه برای تشکیل کلاس‌های متعدد در کشور است در نهایت به شکل متناسبی به بازتولید گفتمانی مبحث عمیق تمدن‌سازی در جنبش استادی بدل شود. [ان شاء الله]

محمدحسین ضمیریان

معاون آموزشی سازمان بسیج اساتید کشور

مقدمه

انقلاب اسلامی با بیان نظریه «نه شرقی نه غربی» توانست ابر نظمی جمعی مبتنی بر برابری دولت‌ها و حاکمیت‌ها و تحقق حقوق الهی و انسانی ملت‌ها در نظام بین‌الملل را رقم زند و با احیای ظرفیت‌ها و امکانات فراموش شده ملت‌های غیر متعهد و نفی انفعال و مرعوبیت در برابر استکبار، درصدد قطع ریشه‌های وابستگی ملت‌ها به قدرت‌های بزرگ و درافکندن طرحی نو برآید. این حقیقت بزرگ انقلاب اسلامی را می‌توان در کلام و دغدغه‌های رهبر و بنیان‌گذار انقلاب اسلامی جستجو کرد و از سویی نیز می‌توان استمرار این نوع نگاه و توجه به تحول مزبور را در سیاست‌ها، راهبردها و روش‌های اجرایی و عملیاتی مبتنی بر اندیشه و سیره ایشان مشاهده نمود. تأکید بر فرهنگی بودن انقلاب اسلامی و اصرار بر استقلال از دیگر قدرت‌ها و بازیابی هویت اصیل اسلامی ایرانی، از جمله مسائلی است که در آراء امام (ره) به صورت جدی در خصوص انقلاب اسلامی مطرح شده و از این منظر انقلاب اسلامی پاسخی به بحران هویت شکل گرفته بر اثر سیاست‌های عصر پهلوی بوده است. امام راحل (ره) مسئله اساسی را نه تغییر رژیم سلطنتی بلکه نشر توحید در عالم می‌داند (امام خمینی، ۱۳۷۱، ج ۸، ص ۴۲) ایشان در این باره می‌گوید:

"این انقلاب برای اسلام بوده است، نه برای کشور، نه برای ملت، نه برای به دستاوردن یک حکومت..." (همان، ج ۲۰، ص ۲۰۳).

امام راحل در جای دیگری، انقلاب مردم ایران را نقطه شروع انقلاب بزرگ جهان اسلام به پرچمداری حضرت حجت - ارواحنا فداه - دانسته و معتقدند که پشت کردن به فرهنگ دول دنیای امروز و پایه‌ریزی فرهنگی جدید بر مبنای اسلام در جهان و برخورد قاطع اسلامی با آمریکا و شوروی، فشار و سختی و شهادت و گرسنگی را به دنبال دارد (همان، جلد ۲۱، ص ۳۲۷).

مقام معظم رهبری نیز همواره بر این نکته تاکید داشته‌اند که انقلاب اسلامی نه یک حادثه منطقه‌ای بلکه یک واقعه تاریخی و آغاز یک عصر جدید است. از منظر ایشان، انقلاب اسلامی در چارچوب سنت‌های الهی و اراده خداوند بر حاکمیت دین در عصر غربت آن قابل تعریف است؛ انقلابی که به نام اسلام راه جدیدی را پیش پای بشریت نهاد؛ ایشان بنای یک نظام و تمدن اسلامی و یک تاریخ جدید را قضیه‌ای جدی دانسته و از آن به "روز نو" مسلمانان تعبیر می‌کنند. (مقام معظم رهبری: ۱۳۷۳/۰۸/۱۱) ایشان انقلاب اسلامی را آغاز زنجیره‌ای می‌دانند که غایت آن تشکیل امت اسلامی و تمدن نوین اسلامی است و به عبارتی خط کلی نظام اسلامی، رسیدن به تمدن اسلامی می‌باشد. (همان: ۱۳۷۹/۰۹/۱۲)

معظم‌له در تعریف تمدن نوین اسلامی آن را تمدنی می‌دانند که "با شاخصه‌های ایمان و علم و اخلاق و مجاهدت مداوم، اندیشه‌ی پیشرفته و اخلاق والا همراه" بوده و نقطه‌ی رهائی از جهان‌بینی مادی و ظالمانه و اخلاق به لجن کشیده‌ای "است که ارکان تمدن امروزی غربند." (همان: ۱۳۹۲/۰۲/۰۹) ایشان تمدن اسلامی جدید را بر پایه‌ی چهار رکن دین، عقلانیت، علم و اخلاق، می‌دانند (همان: ۱۳۹۰/۰۶/۲۶) که "در آن، علم همراه با اخلاق، مادیات، همراه با معنویت و دین و قدرت سیاسی، همراه با عدالت است" (همان: ۱۳۷۹/۰۷/۱۷)

برای تحقق تمدن اسلامی با مختصات مذکور چنانچه مطرح شد مراحل پنج‌گانه انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و تمدن اسلامی در سطح امت اسلامی و پس از آن در عرصه جهانی ضروری می‌نماید (همان: ۱۳۷۹/۰۹/۱۲). در مرحله اول یعنی وقوع انقلاب اسلامی می‌توان مهمترین مسئله را تلاش برای براندازی رژیم طاغوتی پهلوی (همان: ۱۳۸۰/۰۹/۲۱) و کسب اختیارات برای تحقق بسته دین بیان کرد چرا که "در فضای نظام غیردینی، انسان اگر خیلی هنر کند، فقط می‌تواند به وظایف فردی خود عمل کند، که آن وظایف فردی دینی هم در آن شرایط تأثیر لازم را نمی‌گذارد؛ یعنی آن تعالی و نورانیت لازم را به وجود نمی‌آورد؛ بخش مهمی از آن هدر می‌رود - طبیعی است که فضای محیط بر انسان، با محتویات ذهن انسان اصطکاک دارد - و بخشی از آن اثر می‌کند. این حداکثر چیزی است که در نظامی که دین حاکمیت ندارد و مجاری امور در دست دین خدا و قانون الهی نیست، گیر انسان می‌آید" (همان: ۱۳۸۰/۰۹/۲۱) مرحله دوم یعنی تأسیس نظام اسلامی را می‌توان از ۱۲ فروردین ۱۳۵۸ تا ۱۲ آذر همان سال که به همه پرسى قانون اساسی منجر شد نامید که طی آن "هندسه‌ی عمومی جامعه" (همان) شکل گرفت. به عبارتی ما در این مرحله شاهد شکل‌گیری نظام اسلامی به طور اجمالی هستیم. این مرحله و تثبیت آن و البته تکمیل نظام‌سازی تا پایان جنگ تحمیلی ادامه می‌یابد. مرحله سوم دولت اسلامی است. در مرحله دولت اسلامی آنچه اهمیت دارد اسلامی شدن روش و منش دولت مردان می‌باشد. (همان: ۱۳۷۹/۰۹/۱۲) به عبارتی در این بخش که به تدریج رخ می‌دهد به دنبال نظام‌سازی تفصیلی و تحقق آن هستیم. در اصل چهارم قانون اساسی درباره اسلامیت نظام جمهوری اسلامی چنین آمده است:

"کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزائی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر این‌ها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. این اصل بر اطلاق یا عموم

همه اصول قانون اساسی و قوانین و مقررات دیگر حاکم است و تشخیص این امر بر عهده فقهای شورای نگهبان است."

این ماده به عنوان یک قاعده آمره دلالت بر این دارد کلیه قوانین و مقررات مدنی، جزائی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر اینها باید بر اساس موازین اسلامی باشد. در اصل ۹۶ قانون اساسی از شورای نگهبان خواسته شده که عدم مغایرت مصوبات مجلس شورای اسلامی را با احکام اسلامی و قانون اساسی تشخیص دهد. بلاشک عدم مغایرت سطح نازل و هرچند مهم از افق بلند انقلاب اسلامی است که می‌باید در آن کلیه قوانین برگرفته از موازین اسلامی باشد. این همان مطلبی است که از آن با عنوان نظام‌سازی تفصیلی یاد شد.

در این مرحله براساس آنچه گفته شد وقوع دو مسئله ضروری است:

الف) اسلامی‌سازی نظام‌ها و روش‌ها

ب) تربیت و شکل‌گیری دولت‌مرد در تراز و تطبیق مسئولین با ضوابط و شرایط دولتمرد اسلامی (همان).

نکته بسیار مهم آنکه تحقق جامعه اسلامی که در مرحله بعدی رخ می‌دهد منوط به تحقق دولت اسلامی است و جز از رهگذر تشکیل دولت اسلامی، جامعه اسلامی شکل نخواهد گرفت (همان). به نظر می‌رسد شکل‌گیری دولت اسلامی و اسلامی‌سازی تفصیلی آن نیازمند تحقق چند بخش است. اولین بخش، طراحی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت به عنوان هندسه جامع و تفصیلی است. مقام معظم رهبری طراحی الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت را دستور کار قطعی نظام جمهوری اسلامی می‌دانند (همان: ۱۵/۰۵/۱۳۹۲) و در اهمیت آن می‌فرمایند:

"وقتی می‌گوئیم الگوی ایرانی - اسلامی، یعنی یک نقشه‌ی جامع. بدون نقشه‌ی جامع، دچار سردرگمی خواهیم شد؛ همچنان که در طول این سی سال، به حرکت‌های هفت و هشتی، بی‌هدف و زیگزاگ مبتلا بودیم و به

این در و آن در زدیم. گاهی یک حرکتی را انجام دادیم، بعد گاهی ضد آن حرکت و متناقض با آن را - هم در زمینه‌ی فرهنگ، هم در زمینه‌ی اقتصاد و در زمینه‌های گوناگون - انجام دادیم!" (همان: ۱۳۸۹/۰۹/۱۰)

با چنین جایگاهی، الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت نسبت به همه اسناد جایگاه بالادستی خواهد داشت. (همان)

در دومین بخش و در گام بعدی باید زیر بخش‌های این نقشه جامع، مبتنی بر مبانی اسلامی طراحی و تکمیل گردد. در این بخش می‌باید با دوری از تقلید محوری و نیز رویکرد تطبیق اسلام با نظریات غربی که در بطن خود همان رویکرد تقلید را می‌پرورد تلاش گردد تا علم دینی طراحی گردد. در همین بخش، طراحی مستحکم پایه‌های علوم انسانی، شناخت موضوعات و صدور حکم که با موضوع فقاهت نیز گره می‌خورد بسیار حیاتی است.

در گام سوم چنانچه بیان شد باید تلاش گردد تا این دستاوردها در مصدر تصمیم‌گیری دولت قرار گیرد و ویژگی‌ها و استانداردهای دولت مردان نیز با این ویژگی‌ها تطبیق گردد.

در گام چهارم، مرحله جامعه اسلامی و مرحله برنامه‌ریزی برای تحقق همه‌جانبه جامعه اسلامی است. بی‌شک آنگاه که جامعه اسلامی شکل گرفت این جامعه همچون الگویی پیش روی جهانیان و بالخصوص جهان اسلام قرار می‌گیرد و از همین نقطه است که تمدن اسلامی شکل می‌گیرد. مقام معظم رهبری در این باره می‌فرمایند:

"بعد از این مرحله، مرحله‌ی تَلَاوُ و تشعشع نظام اسلامی است؛ یعنی مرحله‌ی ایجاد کشور اسلامی. اگر این مرحله به وجود آمد، آن وقت برای مسلمان‌های عالم، الگو و اسوه می‌شویم: «لتكونوا شهداء على الناس»، اگر توانستیم این مرحله را به سلامت طی کنیم - که از همت مردان و زنان

مؤمن، این چیزها اصلاً بعید نیست - آن وقت مرحله‌ی بعدی، ایجاد دنیای اسلام است." (همان)

ایشان در جای دیگری می‌فرمایند:

"وقتی کشور اسلامی پدید آمد، تمدن اسلامی به وجود خواهد آمد؛ آن وقت فرهنگ اسلامی فضای عمومی بشریت را فرا خواهد گرفت. اینها همه‌اش با مراقبت و با تقوا عملی است؛ تقوای فردی و تقوای جماعت و امت (همان: ۱۳۸۴/۰۵/۲۸)

عبور از این گام‌ها در زنجیره تمدن‌سازی فرآیندی پیچیده است. از این رو، تامل و تعمق در این مفاهیم و مراحل و تلاش برای گفتمان‌سازی به منظور ایجاد نهضت نرم‌افزاری و تولید فکر و علم به شکل طبیعی در این مجرا امری ضروری و حیاتی است. بر این اساس، معاونت آموزش سازمان بسیج اساتید کشور، اولین دوره تربیت مدرس تمدن نوین اسلامی را با حضور جمعی از اساتید بسیجی دانشگاه‌های تهران تشکیل داد. در این دوره که هشت جلسه به طول انجامید، ضمن ارائه حقیق، گفت‌وگوهای جدی شکل گرفت. آنچه در قالب این کتاب تقدیم می‌گردد، متن پیاپی شده این جلسات است. بدیهی است درس‌گفتار یک بحث منظم شفاهی در کلاس است و با تألیف یک کتاب با همه استانداردهایی که به طور معمول رعایت می‌شود متفاوت است و طبیعتاً این درس‌گفتار، جای یک کتاب قوی در زمینه تمدن نوین اسلامی را پر نمی‌کند اما امید دارم که این مباحث، کمک شایانی به فهم نظریه تمدن نوین اسلامی نماید.

در اینجا لازم می‌دانم از اساتید حاضر در اولین دوره تربیت مدرس تمدن نوین اسلامی که با حضور جدی و پر نشاط در دوره و طرح نظرات و سؤالات بر غنای مطالب افزودند تشکر کنم. همچنین ضروری می‌دانم سپاس شایسته و صمیمانه خود را از رئیس محترم و فرهیخته سازمان بسیج اساتید کشور جناب آقای دکتر مجتبی

زارعی و نیز معاون محترم آموزش سازمان جناب آقای دکتر ضمیریان و همکارانشان به خاطر فراهم سازی زمینه برگزاری این دوره اعلام نمایم.

همچنین از برادر عزیز جناب آقای مهندس نواحی، عضو محترم هیئت علمی دانشگاه حضرت بقیه الله الاعظم (عج) و از اساتید حاضر در دوره که با تواضع تمام و به صورت دقیق و جالبی به پیاده سازی متن ها پرداختند تشکر کنم. از برادر گرانقدر جناب آقای مهندس یوسف بهرخ به خاطر زحمت صفحه آرایی و طراحی جلد هنرمندانه درس گفتار و نیز از برادر عزیز جناب آقای محمد ابراهیم نیکزاد مسئول محترم روابط عمومی سازمان بسیج اساتید به خاطر بازبینی و اصلاح متن صمیمانه تشکر می نمایم.

امیدوارم اثر حاضر مورد استقبال پژوهشگران قرار گیرد و با نقد و ارزیابی این اثر علمی، موجب تقویت آن گردند.

فرزاد جهان بین

تابستان ۱۳۹۸